

Inleiding

Voorliggende notitie bestaat uit drie delen;

1. De duiding van de Monitor Open Standaardenbeleid 2016
2. De mogelijk aanvullende adoptiemaatregelen die n.a.v. de monitor worden genomen
3. Een weergave van de reeds ingezette adoptieactiviteiten uit het werkplan 2016/2017

1. Duiding Monitor Open Standaardenbeleid 2016

De Monitor Open Standaarden Beleid laat zien dat de ingezette positieve ontwikkeling die werd waargenomen in 2015, grotendeels is vastgehouden.

Aanbestedingen

Onderzocht zijn aanbestedingen van overheidsorganisaties in de tweede helft van 2015 en de eerste helft van 2016.

- In 73% van de aanbestedingen is gevraagd om standaarden van de verplichte lijst (was 71%)
- In 18% van de aanbestedingen is gevraagd om alle relevante standaarden (was 21%)
- In 54% van de aanbestedingen is naar tenminste een deel van de relevante standaarden gevraagd (was 50%)

Gelet op de motie Oosenbrug/Gesthuizen dat alle aanbestedingen aan het pas-toe-of-leg-uit beleid moeten voldoen doen, is het zaak de verbetering uit 2015 vast te houden en door te zetten.

Standaarden in Voorzieningen

Bij voorzieningen lijkt het beeld over 2016 op het jaar daarvoor.

- De mate waarin voorzieningen voldoen aan open standaarden neemt toe.
- Van alle 387 keer dat een open standaard relevant is, wordt deze in 60% van de gevallen daadwerkelijk toegepast. (was 62%)
- Daarnaast is het aantal keer dat een voorziening tenminste deels aan een standaard voldoet of concrete plannen heeft om te gaan voldoen is gestegen naar 25% (was 19%)
- Dan blijft over 15% van de standaarden waaraan niet wordt voldaan. (was 19%)
- De gemiddelde adoptie van standaarden in GDI voorzieningen is gelijk aan de gemiddelde adoptie van standaarden in voorzieningen die geen onderdeel zijn van de GDI (beiden ca. 60%).
- 11 van de 36 voorzieningen voldoen geheel aan alle relevante standaarden.
10 hiervan betreft GDI voorzieningen.

Gebruiksgegevens standaarden

Gebruiksgegevens zijn nog steeds niet altijd eenvoudig te achterhalen. Een paar noemenswaardige ontwikkelingen:

- Zeven standaarden laten een flinke groei zien van 10% of meer : Digikoppeling, DNSSEC, DKIM, SMEF, TLS, SPF, SAML. Voor de informatieveiligheidsstandaarden: DNSSEC, TLS, DKIM & SPF, heeft het Nationaal Beraad aanvullende adoptieafspraken gemaakt. Dit lijkt te helpen bij de groei (gemiddeld 14% over het afgelopen jaar) . Om het streefbeeld te halen moet het groeipresentatie echter nog wel verder omhoog. De huidige adoptiegraad is van deze standaarden is gemiddeld bijna 50%
- Zes standaarden worden op brede schaal door overheden gebruikt: STuF, EML_NL, Digikoppeling, e- factureren (SMEF), SPF en DNSSEC.
- Van een aantal standaarden is het gebruik nog aan de lage kant. Met name Ipv6 blijft achter, hoewel de toename in gebruik bij de rijksoverheid relatief gezien indrukwekkend is (van 3% naar 16% over het afgelopen jaar).

Toelichting Duiding monitor 2016

Forum Standaardisatie monitort jaarlijks de effecten van het open standaardenbeleid van de Nederlandse overheid. Het onderzoek is evenals vorig jaar uitgevoerd door ICTU. Tijdens de Forumvergadering in oktober is de Monitor reeds mondeling toegelicht.

De Monitor Open standaardenbeleid is gebaseerd op gegevens uit een aantal bronnen:

- onderzoek van 'pas toe of leg uit' bij feitelijke aanbestedingen in de tweede helft van 2015 en de eerste helft van 2016;
- onderzoek naar de toepassing van open standaarden bij een groot aantal (GDI) voorzieningen;
- onderzoek naar gebruiksgegevens van de 'pas toe of leg uit' -standaarden

Bij de eerste twee onderdelen laat de Monitor een gelijksoortig beeld zien t.o.v. vorig jaar. Bij het derde onderdeel zijn de cijfers in veel gevallen onvoldoende hard om een vergelijking met eerdere jaren te kunnen maken.

Uitzondering zijn de informatieveiligheidsstandaarden. Deze gebruiksgegevens zijn hard. Het gebruik hiervan op overheidsdomeinen wordt half jaarlijks getoetst voor het Nationaal Beraad. Deze resultaten zijn sinds dit jaar ook onderdeel van de Monitor. Hieronder worden de belangrijkste bevindingen en ontwikkelingen kort toegelicht.

1. Onderzoek feitelijk aanbestedingen

Voor de monitor is, net als vorig jaar, een groot aantal aanbestedingen onderzocht. Dit keer zijn in totaal 44 aanbestedingen uit de tweede helft van 2015 en eerste helft van 2016 onderzocht.

Belangrijkste bevindingen

- In 73% van de aanbestedingen is gevraagd naar open standaarden van de lijst. (Dit was 71%)
- Het aantal keer dat alle relevante standaarden gevraagd worden is licht gedaald naar 18% (was 21%);
- Daarnaast is in 54% van de aanbestedingen naar een deel van de relevante standaarden gevraagd (was 50%);

Waar de monitor vorig jaar een flinke positieve sprong liet zien t.o.v. de jaren ervoor, laat de huidige monitor een gelijksoortig beeld zien als vorig jaar. Dit betekent dat er niet opnieuw een sprong gemaakt is, maar dat de eerdere sprong tenminste wel is volgehouden

De keerzijde is dat als de aanbestedingen waarin niet naar standaarden gevraagd is (27%) en de aanbestedingen waarbij niet naar de cruciale standaarden gevraagd is (45%) bij elkaar worden opgeteld toch nog 72% van de aanbestedingen bedraagt.

2. Onderzoek Standaarden in (GDI) voorzieningen:

Ook dit jaar is onderzocht in hoeverre de belangrijkste voorzieningen (36 in totaal) voldoen aan de relevante open standaarden. Hiervoor zijn enerzijds 29 voorzieningen onderzocht die samen de GDI (Generieke Digitale Infrastructuur) vormen¹. Anderzijds zijn dit jaar ook de 5 (andere) voorzieningen die vorig jaar zijn onderzocht nogmaals onderzocht².

Belangrijkste bevindingen

- In de meest gevallen voldoen de onderzochte voorzieningen aan de meeste daarvoor relevante standaarden. Aan 60% wordt voldaan, Aan 25% wordt deels voldaan of is gepland, en in 15% van de gevallen wordt niet voldaan aan de standaarden.
- Hierbij is er nauwelijks verschil tussen GDI voorzieningen en niet-GDI voorzieningen. (GDI: 60% voldoet, 27% voldoet deels of is gepland, 13% voldoet niet)
- Op dit moment voldoen 11 van de 36 voorzieningen geheel aan alle relevante standaarden (of gaan daar op korte termijn aanvolden) 10 hiervan betreft GDI voorzieningen.
- Voor veel voorzieningen is een flink aantal standaarden relevant. Gemiddeld bijna 11 per voorziening.
- Veel voorzieningen hebben t.o.v. de vorige meting vooruitgang geboekt. Positieve voorbeelden zijn: BRT, Digi-inkoop, DigiD Machtigen en Ondernemersplein.

Uit de gesprekken met de beheerders van de voorzieningen blijkt dat het open standaardenbeleid beter bekend is en dat er meer aandacht komt voor het voldoen aan relevante open standaarden. Daarbij is een belangrijke constatering dat het voldoen aan standaarden soms alleen gerealiseerd kan worden als alle schakels in de keten meewerken. Dit omdat op het moment dat één partij verstek laat gaan, dat kan betekenen dat meerdere voorzieningen hierdoor niet kunnen voldoen aan de standaard.

Tot slot is het belangrijk om te benadrukken dat wanneer een voorziening nog niet voldoet aan een standaard, dit niet betekent dat de beheerder in gebreke is gebleven. Volgens het pas-toe-of-leg-uit beleid dient een standaard immers te worden toegepast bij het volgende investeringsmoment om eventuele vervroegde afschrijvingen of misinvesteringen te voorkomen.

---

¹ Niet onderzocht zijn: het eID-stelsel (moet nog worden ontwikkeld), BLAU, BGT en BRO (nog niet gerealiseerd).

² Namelijk: Digi-Inkoop, Doc-Direct, DWR, P-Direct, Rijksoverheid.nl, Rijksportaal en TenderNed.

3. Gebruiksgegevens:

Het uiteindelijke doel van het open standaardenbeleid is brede adoptie van de open standaarden van de lijst voor 'pas toe of leg uit'. Het is daarom interessant om te weten in welke mate deze open standaarden daadwerkelijk worden gebruikt. Dergelijke gebruiksgegevens zijn niet in alle gevallen eenvoudig te verzamelen³. Over 18 van de 35 onderzochte standaarden zijn redelijk harde gebruiksgegevens gevonden.

Belangrijkste bevindingen

- Zes open standaarden worden op redelijk brede schaal door overheden gebruikt: StUF (100%, binnengemeentelijk echter minder), EMN_NL (alle gemeenten), Digikoppeling (64%), Semantisch Model e-Factureren (62% bij de rijksoverheid), SPF (54%) en DNSSEC (45%, rijksoverheid 59%).
- Positief is de groei van het gebruik door overheden van zeven standaarden: Digikoppeling (in drie jaar van 29% naar 64%), DNSSEC (in drie jaar van 10% naar 45%), DKIM (van 22% vorig jaar naar 32% dit jaar), Semantisch model e-Factureren (van 53% naar 62%), TLS (van 6% naar 26%), SPF (van 32% naar 54%) en SAML (gestage groei, nu 28% resp. 100%). Daarnaast lijkt ook het gebruik van STOSAG en XBRL toe te nemen.
- Voor zover wel cijfers beschikbaar zijn blijkt bij een aantal andere standaarden het gebruik over het algemeen (nog) aan de lage kant te zijn, bijvoorbeeld bij IPv6, Webrichtlijnen en ODF.
- Het gebruik van de standaarden waarover het Nationaal Beraad vorig jaar aanvullende adoptieafspraken maakte: DNSSEC, TLS, DKIM & SPF, is over het afgelopen jaar gemiddeld 14% gegroeid. Daarmee is de adoptietoename van deze standaarden hoger dan gemiddeld. Medio 2016 was de gemiddelde adoptiegraad van deze standaarden bijna 50%. Een verdere versnelling is noodzakelijk om het streefbeeld voor eind 2017 te halen.

---

³ Positieve uitzondering zijn de informatiebeveiligingsstandaarden van de lijst. Hiervoor zijn harde gebruikscijfers te verkrijgen via de tool in internet.nl van Platform Internet standaarden.

2. Aanvullende adoptie maatregelen 2016 en 2017

De monitor 2016 laat enerzijds zien dat de reeds ingezette adoptiekoers zijn vruchten afwerpt. Anderzijds is het resultaat nog ver van het ideale punt waarop iedere overheidspartijen bewust bezig is met open standaarden en deze consequent uitvraagt en toepast.

Na de presentatie van de Monitor in de Forumvergadering van oktober, kwamen al een paar suggesties voor aanvullende adoptieactiviteiten naar voren. Deze zijn door de stuurgroep open standaarden besproken. De stuurgroep hecht eraan niet alleen met instrumentele wijzigingen de informatie m.b.t. de standaarden nog verder te verbeteren, maar wil vooral het bereik van de monitor en zo het beleid vergroten. Onderstaande drie lijnen helpen hier invulling aan te geven.

Forum Standaardisatie wordt gevraagd de aanvullende adoptieactiviteiten te bespreken, waar nodig aan te vullen, om tot slot, in te stemmen met de aangescherpte adoptiekoers voor 2017.

In het kort:

Op basis van de Monitor worden de volgende aanvullende adoptieactiviteiten gesuggereerd:

1. Verplichting breder delen en harder aanzetten.

De monitor wordt actiever dan voorheen verspreid onder de doelgroep, zodat de bekendheid met de monitor en daarmee het 'pas toe of leg uit' -beleid toeneemt.

Actiepunten:

- a) *Verspreid de monitor actief onder te deelnemers van het Nationaal Beraad en de partijen die zij vertegenwoordigen.*
- b) *Doe hetzelfde met koepels zoals KING, ICCIO en Manifestgroep en ga met hen in overleg hoe de bekendheid van het beleid bij hun achterban vergroot kan worden.*
- c) *Roep de koepels op om open standaarden actief bij hen op de overlegagenda te plaatsen.*
- d) *Zorg dat de Monitor wordt toegelicht in vakbladen zoals iBestuur.*
- e) *Noem bij de volgende monitor de aanbestedingen die zijn onderzocht.*
- f) *Borg de mogelijkheid van het wettelijk verplichten van een aantal essentiële 'pas toe of leg uit' -standaarden in de wet GDI in 2017. (met min. BZK en min. EZ)*

2. Help partijen te voldoen aan 'pas toe of leg uit'

Er zal nog duidelijker worden weergegeven wat er wanneer van partijen wordt verwacht:

Actiepunten:

- g) *Verduidelijk de toepassingsgebieden van een aantal 'pas toe of leg uit' -standaarden.*
- h) *Bied een toegankelijke plaats voor 'explains' (aanvullend op de huidige Rijksinstructie en begrotingsvoorschriften).*
- i) *Geef meer informatie over het nut van de standaard voor het primaire proces bijvoorbeeld door het gebruik van use-cases.*

3. Monitoring en voortgang

Door o.a. de toename in het aantal raamovereenkomsten wordt het moeilijker om aanbestedingen te beoordelen op het voldaan aan pas-toe-of-leg-uit. Daar staat tegenover dat er steeds meer zicht is de adoptie van standaarden via (GDI)voorzieningen en harde gebruiksgegevens.

Actiepunten:

- j) *Verken met min. BZK of en hoe in de volgende monitor raamovereenkomsten getoetst en beoordeeld kunnen worden*
- k) *Creëer en bekrachtig met het Nationaal Beraad een adoptieplanning van 'pas toe of leg uit' -standaarden in GDI voorzieningen*
- l) *Breidt de periodieke rapportage met de gebruiksgegevens van de IV-standaarden uit*
- m) *Meet en publiceer gebruiksgegevens van documentformaten*

Toelichting aanvullende adoptiemaatregelen 2016 en 2017

Rode draad bij onderstaande punten is communicatie. Hoe bereik je partijen zodat men weet wat er van hen verwacht wordt en hoe krijg je hen vervolgens in actie?

1. Verplichting breder delen en harder aanzetten.

Het 'pas toe of leg uit' -beleid is nog te weinig bekend bij de doelgroep en de hardheid van de verplichting is bij hen niet altijd helder. De jaarlijkse monitor biedt een goede gelegenheid om hier aandacht voor te vragen. Dit vraagt dat de monitor actiever dan voorheen verspreid wordt onder de doelgroep, maar ook dat deze partijen het onderwerp onderdeel maken van hun eigen activiteiten en overleggen. Daarom worden de volgende acties gesuggererd:

- a) *Verspreid de monitor actief onder te deelnemers van het Nationaal Beraad en de partijen die zij vertegenwoordigen.*
- b) *Doe hetzelfde met koepels zoals KING, ICCIO en Manifestgroep en ga met hen in overleg hoe de bekendheid van het beleid bij hun achterban vergroot kan worden.*
- c) *Roep de koepels op om open standaarden actief bij hen op de overlegagenda te plaatsen*

Structurele aandacht voor open standaarden kan relatief eenvoudig worden bereikt door open standaarden periodiek op de agenda te plaatsen van koepels en interbestuurlijke overleggen.

- d) *Zorg dat de Monitor wordt toegelicht in vakbladen zoals iBestuur.*
- e) *Noem bij de volgende monitor de aanbestedingen die zijn onderzocht.*

In de huidige monitor worden bij de aanbestedingen, de resultaten slechts geaggregeerd weergegeven. Concreet: Dit jaar meldt de monitor dat er 44 aanbestedingen zijn bekeken, maar van welke overheidspartijen deze zijn, wordt niet vermeld. Op die manier raakt het partijen niet als ze onderwerp zijn van ons onderzoek. Ook gesprekken met deze partijen hebben relatief weinig resultaat, omdat de uiteindelijke rapportage hen niet noemt.

Hardere verplichting

Voor standaarden zoals de informatieveiligheidsstandaarden geeft een 'pas toe of leg uit'-verplichting soms te weinig urgentie. Om die reden zet Forum Standaardisatie in op de mogelijkheid om in de "wet GDI" de minister van Binnenlandse Zaken 'pas toe of leg uit' -standaarden te laten verplichten via een algemene maatregel van bestuur. In 2016 is de in ontwikkeling zijnde wet GDI tussentijds fors herzien, waardoor momenteel nog niet helder is hoe dit voornemen in de wet GDI zal landen. Forum Standaardisatie en de ministeries van BZK en EZ dienen hier gezamenlijk in op te trekken.

- f) *Borg de mogelijkheid van het wettelijk verplichten van een aantal essentiële 'pas toe of leg uit' -standaarden in de wet GDI in 2017.*

2. Help partijen te voldoen aan 'pas toe of leg uit'

Hiervoor zijn afgelopen jaar al een paar concrete stappen gezet: Ieder Forumonderwerp heeft bijvoorbeeld een dossierhouder en op de website van het Forum is direct duidelijk wie benaderd dient te worden voor hulp bij een onderwerp. Een aantal instrumentele wijzigingen kunnen het voldoen aan 'pas toe of leg uit' nog eenvoudiger maken:

g) *Verduidelijk de toepassingsgebieden van een aantal 'pas toe of leg uit' -standaarden.*

Bij een aantal standaarden op de lijst is het niet voor iedereen direct helder wanneer deze aangeschaft en toegepast dienen te worden. BFS zal inventariseren welke standaarden dit betreft en een aanscherping van het toepassingsgebied voorstellen.

h) *Bied een toegankelijke plaats voor 'explains'*

Uit de Monitor blijkt dat er nauwelijks door overheden wordt uitgelegd waarom zij soms relevante 'pas toe of leg uit' -standaarden niet toepassen. Formeel dient dit te gebeuren in de bedrijfsvoeringparagraaf van het jaarverslag, maar degenen die de afweging maken een standaard niet toe te passen (meestal architecten en/of IT-managers) zijn niet degenen die het jaarverslag opstellen. Om die reden wil BFS hen de aanvullende mogelijkheid geven hun motivatie voor het niet toepassen van een standaard te melden bij BFS. Bijvoorbeeld door een explainoptie op de Forumwebsite op te nemen. Dit vervangt vanzelfsprekend niet de reeds bestaande verplichting. Bovendien helpt dit Forum Standaardisatie om inzicht te krijgen in de afwegingen die partijen maken rond de toepassing van pas-toe-of-leg-uit standaarden en kan het Forum hierop handelen als dat nodig blijkt.

i) *Geef meer informatie over het nut van de standaard en het gebruikt van use-cases*

Om beter inzichtelijk te maken wanneer en waarom een standaard van de lijst relevant is voor overheidspartijen, worden bij de standaarden op de lijst usecases opgenomen. De informatieveiligheidsstandaarden hebben hierbij prioriteit.

3. Monitoring en voortgang

Door o.a. de toename in het aantal raamovereenkomsten wordt het moeilijker om aanbestedingen te beoordelen op het voldoen aan pas-toe-of-leg-uit. Mede om die reden zijn er dit jaar 44 aanbestedingen beoordeeld (waarvan 21 rijk). In de monitor van vorig jaar waren dit er nog 48 (waarvan 25 rijk) Daar staat tegenover dat er steeds meer zicht is de adoptie van standaarden via (GDI)voorzieningen en harde gebruiksgegevens.

j) *Verken met min. BZK of en hoe in de volgende monitor raamovereenkomsten getoetst en beoordeeld kunnen worden*

In de monitor wordt naast de toets op aanbestedingen gekeken naar de toepassing van open standaarden in (GDI) voorzieningen en naar de gebruiksgegevens van standaarden zelf. Dit geeft een veel beter beeld van de adoptie van standaarden dan door allen naar de aanbestedingen te kijken. Dit laatste blijkt bovendien moeilijker te worden door de toename van het aantal raamovereenkomsten bij met name het rijk. Deze zijn veelal zo breed opgesteld dat niet eenduidig is vast te stellen welke standaarden van toepassing zijn op de overeenkomst. Als het wel waarschijnlijk is dat een standaard relevant is, is het bovendien moeilijk te achterhalen of deze bij de uitvoering van de raamovereenkomst nog wel aan bod komt. Dat is namelijk geen makkelijk toegankelijke informatie (itt de aanbesteding van de raamovereenkomst zelf). Om die reden wil BFS met min. BZK verkennen hoe in een volgende monitor raamovereenkomsten eventueel toch getoetst en beoordeeld kunnen worden. Daarnaast is het interessant om te inventariseren of open standaarden bij de uitvoering van dergelijke overeenkomsten alsnog aan bod komen.

- k) *Creëer en bekrachtig met het Nationaal Beraad een adoptieplanning van 'pas toe of leg uit' -standaarden in GDI voorzieningen*

De adoptiegraad van standaarden in (GDI) voorzieningen wordt jaarlijks weergegeven in de Monitor. Het adoptietempo is echter vrijblijvend, want formeel alleen gebonden aan 'pas toe of leg uit' (verplicht bij een volgend investeringsmoment) Op basis van het monitorbeeld kunnen gerichte afspraken worden gemaakt over wanneer welke standaarden in de GDI voorzieningen dienen te worden toegepast aanvullend op het 'pas toe of leg uit' -tempo.

- l) *Breidt de periodieke rapportage met de gebruikgegevens van de IV-standaarden uit*

De periodieke IV-standaarden meting voor het Nationaal Beraad is een succes. De adoptiegroei van deze vijf standaarden (DNSSEC, TLS, DKIM.SPF en DMARC) was gemiddeld het hoogst van alle standaarden op de pas toe of leg uit lijst. Er wordt echter nog niet over alle meetbare internet- en beveiligingsstandaarden gerapporteerd terwijl dit eenvoudig kan (denk bijvoorbeeld aan ipv6, STARTTLS en DANE en HSTS). Door ook over de overige standaarden te rapporteren ontstaat wellicht eenzelfde versnelling van de adoptie.

- m) *Meet en publiceer gebruiksgegevens van documentformaten*

Naast de IV standaarden lenen ook documentformaten zich voor het vaststellen van harde gebruiksgegevens onder overheidspartijen. Parallel aan het succes van Platvorm internetstandaarden heeft BFS een tool in ontwikkeling waarmee kan worden getoetst of overheidsdomeinen voldoen aan de voorgeschreven documentformaten.

3. Adoptiemaatregelen in het werkplan 2016/2017

Hieronder staan de adoptiemaatregelen zoals deze in 2015 zijn opgesteld voor de periode 2016/2107. De maatregelen en activiteiten die nog niet zijn afgerond worden in 2017 opgepakt/doorgezet.

1. Tooling en ondersteuning

Forum Standaardisatie werkt momenteel aan twee tools:

- *Beslisboom open standaarden*

Uit gesprekken met aanbesteders blijkt dat het niet altijd eenvoudig is om op basis van het verplichte toepassingsgebied van de standaard, te beoordelen of de standaard relevant is bij een specifieke aanbesteding. De beslisboom open standaarden help gebruikers aan de hand van een aantal eenvoudige vragen inzichtelijk te krijgen welke standaarden voor die specifieke aanbesteding uitgevraagd dienen te worden. Idealiter is de beslisboom volgend jaar ook bruikbaar om in het kader van de monitor te beoordelen welke standaarden uitgevraagd hadden moeten worden. Zo snijdt het mes aan twee kanten: Aanbesteders kunnen eenvoudiger bepalen welke standaarden zij uit moeten vragen en bij de monitor-toets wordt dezelfde methodiek gebruikt om te achterhalen of dit op een correcte wijze is gebeurd.

- *Handreiking inkoop van ict producten en diensten (bestekteksten)*

Forum Standaardisatie zal eind 2015 bovenstaande handreiking lanceren. De handreiking bevat complete bestekteksten voor de standaarden op de 'pas toe of leg uit' -lijst. Daarnaast zijn deze teksten onderverdeeld in makkelijker herkenbare domeinen en verbonden aan de gangbare aanduiding van de verschillende inkoopcategorieën (de zogenaamde CPV codes). De handreiking helpt inkopers enerzijds om eenvoudig te beoordelen welke standaarden relevant zijn voor de uitvraag en biedt anderzijds een voorbeeld-bestektekst voor die standaarden, die inkopers direct kunnen overnemen in hun eigen bestek.

Helpdesk voor selecteren en uitvragen van open standaarden

Forum standaardisatie zal een helpdeskfunctie inrichten met een generiek mailadres en telefoonnummer (0800-standaard) waar architecten terecht kunnen met vragen over de toepassing van de standaarden van de 'pas toe of leg uit' lijst en inkopers terecht kunnen met vragen over aanbestedingen en bestekteksten. Daarnaast zal BFS bij een aantal ICT projecten en inkooptrajecten pro-actief adviseren.

Wat is afgelopen jaar gerealiseerd

- De beslisboom is inmiddels gereed en klaar om live te gaan
- De handreiking inkoop is gereed en in een aantal inkoop sessies toegelicht bij ICT inkopers van het Rijk.
- Bij ieder onderwerp op de website van Forum Standaardisatie staat duidelijk vermeld welke adviseur, hoe, te benaderen is voor hulp.

Acties voor 2017:

- De beslisboom aanbieden op de website van Forum Standaardisatie
- Verspreiden handreiking inkoop via inkoop-kenniscentra (KOOP, PInoo)
- Houden van meerdere kennissessies m.b.t. inkoop van open standaarden
- Bij de nieuwe versie/update koppeling maken met het afwegingskader van FHIR
- Analyse verschillende I-plannen van Ministeries en Uitvoerders voor pro-actief advies.

2. Prioritering en accountmanagerschap

Bureau Forum Standaardisatie werkt sinds 2015 met accountmanagers die ieder verantwoordelijk zijn voor een selectie van de standaarden op de 'pas toe of leg uit' lijst. De accountmanager is het eerste aanspreekpunt in geval van opmerkingen en vragen m.b.t. zijn/haar set aan (samenhangende) standaarden en is verantwoordelijk voor het onderhouden van contact met de beheerders van de standaarden en het volgen van relevante ontwikkelingen.

Niet alle standaarden hebben dezelfde prioriteit. Voor 2016-2017 hebben Forum en Nationaal Beraad besloten primair in te zetten op de versnelde adoptie van tenminste de informatiebeveiligingsstandaarden. Daarnaast hebben de zogenaamde stelselstandaarden en documentformaten in 2017 prioriteit.

Acties voor 2017

- Accountmanagers van die standaarden worden vrijgespeeld van andere taken, zodat zij zich kunnen richten op die standaarden die conform besluitvorming in het Nationaal Beraad in 2017 prioriteit hebben.

3. Bestuurlijke afspraken

Voor de sets standaarden die de komende twee jaar prioriteit krijgen, worden waar mogelijk bestuurlijke afspraken gemaakt om een versnelde adoptie van die standaarden te realiseren. Voor de set van informatieveiligheidsstandaarden zijn in het (concept) Digiprogramma van het Nationaal Beraad de volgende afspraken gemaakt:

1. Ten aanzien van de adoptie van informatieveiligheidsstandaarden wordt een streefbeeld opgesteld. De daadwerkelijke adoptie van deze informatieveiligheidsstandaarden wordt twee keer per jaar gemonitord.
2. Onderdeel van de tijdsplanning is de adoptie van verplichte standaarden van de lijst met verplichte standaarden in de GDI voorzieningen zelf.
3. De regieraad Interconnectiviteit stelt samen met de betrokken uitvoerende partijen een aansluitagenda op, waarin de uitvoerders verwachten aan te kunnen sluiten op de getoetste GDI-standaarden (een selectie van de 'pas toe of leg uit' lijst).
4. Streefbeeld en tijdsplanning liggen begin 2016 ter goedkeuring in het Nationaal Beraad.
5. De vormgeving van toezicht en handhaving op de implementatie van standaarden en voorzieningen wordt gezien in het wetgevingstraject Wet GDI (in het kader van de handhavinginstrumenten in die wet).

Wat is afgelopen jaar gerealiseerd

- Punt 1: Het Nationaal Beraad heeft uitgesproken ernaar te streven dat eind 2017 alle informatieveiligheidsstandaarden, daar waar relevant, worden toegepast bij de overheidsdomeinen.
- Punt 5: afgelopen jaar deed BFS een voorzet voor een toetsingsprocedure die kan worden gebruikt voor de afweging of een open standaard verplichten dient te worden toegepast via een AmvB.

Acties voor 2017

- Inventariseren voor welke aanvullende standaarden soortgelijke afspraken gemaakt kunnen worden voor een versneld adoptietraject. (via Nationaal Beraad).
- Afstemmen taken/verantwoordelijkheden met overige gremia zoals het NCDO, de RijksCIO, het DIO & KING
- Inventariseren welke rol Forum Standaardisatie heeft in de realisatie van de (aangepaste) wet GDI.

4. Adoptie via de band van de leveranciers

De lijst met 'pas toe of leg uit' -standaarden is weliswaar verplicht voor overheden, maar zij zijn grotendeels afhankelijk van leveranciers voor het implementeren van de standaarden. Daarom zet Forum Standaardisatie de komende jaren extra in op het betrekken van leveranciers bij het open standaarden beleid.

Als start hiervan hebben ruim veertig leveranciers het nieuwe leveranciersmanifest open standaarden ondertekend en is met deze leveranciers afgesproken dat Forum Standaardisatie hen betreft bij onderzoeken en adviezen m.b.t. standaarden in het domein waar zij actief zijn. In november 2016 is het aantal ondertekenaars inmiddels verdubbeld naar 80. Daarmee loopt het Forum flink voor op de doelstelling om voor eind 2017 een verdubbeling te behalen.

Acties voor 2017

- Structureel betrekken leveranciers bij standaardtoetsen, samenhangonderzoeken en interoperabiliteitsverkenningen.
- Inventariseren hoe Forum Standaardisatie en leveranciers elkaar op dit onderwerp verder kunnen versterken.

5. Adoptie via de band van key players.

Uit de Monitor 2015 en 2016 blijkt dat een aantal voorzieningen voor de toepassing van standaarden afhankelijk zijn van een andere partij in de keten waar de voorziening deel van uitmaakt. Dit speelt bijvoorbeeld bij de standaard Ipv6 (nieuwe reeks netwerkadressen) . Het heeft voor veel voorzieningen momenteel geen waarde om te investeren in Ipv6 zolang het (organisatieoverstijgende) netwerk waarbinnen de voorziening gebruikt wordt ipv6 niet ondersteund.

Daarnaast geldt voor een aantal standaarden dat het gebruik van die standaard enorm kan toenemen door bij één of enkele partijen de standaard toe te passen. (denk aan SSC-ICT, Logius, DICTU en Dienst Publiek en communicatie van Min. AZ). Bureau Forum Standaardisatie zal erop inzetten dat in 2016-2017 tenminste de key players de standaarden toepassen, omdat hiermee het adoptievolume enorm verhoogd kan worden.

Wat is afgelopen jaar gerealiseerd

Voor de informatieveiligheidsstandaarden is er inmiddels goed zicht op de keten, knelpunten en afhankelijkheden en wordt samen met de key players opgetrokken om deze knelpunten weg te nemen.

Acties voor 2017

Voor de overige sets prioriteitsstandaarden wordt in 2017 op eenzelfde wijze bekeken hoe de adoptie versneld kan worden met de key players rond die standaarden.